

21.38x29.54	1/5	46	עמוד	7 ימים	20/02/2026	96977551-9
עמותת ער"ן - עזרה ראשונה נפשית ד"ר שירי דניאלס - 28190						

מוחרמים עד הסוף :

יעל שני, "שומרים"

מוחרמים

עד הסוף

בחודשים האחרונים עלו לכותרות כמה מקרים של בני נוער שעל רקע חרם ובריונות שמו קץ לחייהם. בני משפחות של כמה מהם מספרים כי מצבם החברתי היה ידוע, ושחלקם ניסו להתריע בבתי הספר - אבל נתקלו בחומה של אטימות. לעיתים, הם מספרים, החרם וההתעלמות נמשכו גם אחרי שהילדים כבר לא היו בחיים. "אני לא כועסת על מי שהחרימו", אומרת אמה של אדווה בת ה-13 שקפצה אל מותה, "אלא על עצמי, שנתתי אמון באנשים". משרד החינוך: "האירועים נבחנו לעומק"

27.39x34.03	2/5	עמוד 47	7 ימים	20/02/2026	96977552-0
עמותת ער"ן - עזרה ראשונה נפשית ד"ר שירי דניאלס - 28190					

מוחרמים עד הסוף :

מילנה בובקובה ז"ל,
בת 12 במותה. האם, אלינה:
"ילדים היום מפחדים
ללכת לבית הספר"
| צילום: מהאלבום המשפחתי

צילומים: שלומי יוסף, מהאלבום המשפחתי

הורים שילדיהם נפלו גם הם קורבן לחרם או בריונות נתקלים לא אחת בחומה. לא פעם, המורים כלל אינם מודעים שקיים חרם על תלמיד, וגם כאשר המידע מגיע – הכלים שיש למורה כדי לטפל בתופעה מצומצמים מאוד. "אני יכול להגיד שכמחנך היו לי כיתות שקיבלתי כבר עם חרם על תלמיד", אומר ליאור ישראלי, מנהל בית הספר היסודי אלונים בתל-אביב. "הדרכים לטפל מוגבלות במערכת, מהסיבה שיש גבול לרמת ההתערבות מול הורים ומול ילדים. אתה יכול להתערב, לעשות שיחות בירור וכו', אבל אם יש משהו שעושה חרם או חרם שקט – אתה לא יכול על כל דבר לבוא ולהעניש, אין בזה טעם".

אז מה כן?

"נדרשת יצירתיות רבה בכניית תוכניות עם אנשי בית הספר, בין אם זו יועצת ובין אם מנהלת. בסופו של דבר מובאות תוכניות התערבות שנועדו לפתור את הבעיה החברתית, כי החרם הוא התוצאה. הבסיס טמון במיומנויות תקשורת: השפעת המסכים, השלכות הקורונה או חוסר תקשורת בין אנשים". היקפי תופעת החרם מבהילים. בסקר

אדווה מרים ז"ל, בת 13 במותה. בתמונה הקטנה: האם צמרת. "היא לחשה לי: 'אל תדאגי, אמא, המלאכים ישמרו עלייך ואני אשמור עלייך'"

ע

מרת וינבלום מספרת שהיום האחרון של בתה היחידה, אדווה מרים בת ה-13, היה אחר הטובים בחייה. זה היה בתחילת פברואר שעבר. "צחקנו ורקדנו ובערב הזמנו פיצה, היא נתנה לי להרגיש הכי טוב בעולם. כנראה לא רצתה שארגיש שמשוה הולך לקרות. 'אל תדאגי, אמא, המלאכים ישמרו עלייך ואני אשמור עלייך', היא לחשה לפני שנרדמה.

"אחרי חצי שעה אני מתעורר ררת, ורואה שהיא לא ליד. ניגשתי לחלון וראיתי שהוא פתוח. היה קריר, או סגרתי. פתאום אני מסתכלת למטה

ורואה אותה שרועה על האדמה. רצתי ברגל את כל הקומות בבניין".

אבל כשצמרת הגיעה לבתה, זה כבר היה מאוחר מדי. "לקחתי שמיכה ובמשך שעות שכבתי לידה ככה, מחבקת אותה", היא נזכרת בעצב. "אני יכולה רק להגיד תודה על הזכות להיות אמא שלה. אמא סוחבת ילד תשעה חודשים ברחם ושולחת אותו למסגרות וחושבת שהוא בטוח, אבל שם הוא נהרג. אדווה הייתה אומרת לי: 'אמא, אני רק רוצה חברה אחת'".

בחדשים האחרונים עלו לכותרות כמה מקרים של בני נוער, שכמו אדווה ז"ל שמו קץ לחיים לאחר שנפלו קורבן לחרם, בריונות או התמודדויות חברתיות אחרות. אחת מהן היא מילנה בובקובה בת ה-12. באוגוסט קפצה מילנה ז"ל מגג בניין בראשון-לציון עם חברתה. מילנה נהרגה, החברה נפצעה קשה.

"מילנה הייתה טובת לב", מספרת אמא, אלינה בובקובה. "ילדה סקרנית, אהבה חיות, ומאוד אהבה לעזור לילדים אחרים". השתיים עלו לארץ מרוסיה בשנת 2019. אלינה אומרת שבתה השתלבה היטב בשנים הראשונות בבית הספר היסודי, למדה עברית במהירות ורכשה חברים. "אבל כשהיא עברה לחטיבה התחילו הבעיות", מספרת האם.

באותה תקופה חוותה מילנה משבר על רקע גירושי הוריה. רק בדיעבד, מספרת האם, התברר לה שבתה חווה גם משבר בבית ספרה. "התחילו לזמן אותי לבית הספר", משחזרת אלינה. "היו אומרים לי שהיא מגיעה לשטח בית הספר, אבל לא נכנסת לשיעור, או שהיא נכנסת ויוצאת באמצע. אני זוכרת שחשבת לעצמי שהיא ילדה טובה, ולא הבנתי למה הם לא מצליחים להגיע אליה".

מילנה אהבה מאוד חיות. אמא מספרת שתמיד הייתה מוצאת חיות פצועות ברחוב ומנסה לטפל בהן. "היא הביאה תוכי לבית הספר, ובעקבות זה היא קיבלה השעיה לשלושה ימים. אחר כך הילדים צחקו עליה שהיא אכלה את התוכי".

על רוב ההתעללויות שבתה עברה גילתה אלינה רק בדיעבד. "לא ידעתי הרבה ממה שהיא עוברת, או אני אוספת מידע מכל מיני מקומות. אחת החברות סיפרה לי שהיו מקללים אותה ברחוב. הייתה ילדה שהרביצה לה וירקה עליה ואפילו ניסתה לחנוק אותה. ילדה אחרת קיללה אותה וזרקה עליה חפצים". עם זאת, היא מרגישה שלבתה כן היו מספר חברות,

צמרת, אמה של אדווה ז"ל: "שוב ושוב היו צוחקים עליה, 'מגעילה', 'מכוערת', היא הייתה בורחת מהכיתה מהצרחות. אף ילד מבית הספר לא הגיע ללוויה ולשבעה. כלום. אוויר. מהסגל הגיעו לחמש דקות - רק כדי לומר 'היא לא נפטרה עקב חרם'"

שנערך בשנים '22-'23' דיווחו ארבעה אחוזים מהנשאלים בכיתות ה"א" כי בחודש האחרון הם חוו חרם. מחקר בינלאומי (של HBSC) בקרב 23 אלף תלמידי כיתות ה"א" העלה כי 12 אחוז מהם דיווחו שחוו חרם חברתי במהלך חייהם. שני הסקרים העלו כי התופעה נרחבת יותר בחברה הערבית. הנתונים, כאמור, נכונים לשנת '23, ואפשר להניח כי שנות המלחמה מאז הרעו את המצב עוד יותר.

הבעיה היא שקשה מאוד לאתר מבין כל הילדים שנפלו קורבן לחרם את המיעוט שעלול לבחור בדרך של נטילת חיים. "אובדנות היא הקצה", מסביר ד"ר אילן טל, פסיכיאטר מומחה ממרכז ד"ר טל. "הדבר שהכי קשור לאובדנות הוא בסופו של דבר תחושה של ייאוש – שאין מה לעשות כדי לשנות את הסיטואציה, שאני בודד ואין לי עם מי לדבר. אחר הדברים שקשה מאוד להחזיק בגיל הנעורים הוא גמישות מחשבתית, כלומר היכולת של נער לדמיין שהחרם ייגמר, ולדמיין לעצמו עתיד טוב".

ד"ר טל נוהר מלעשות חיבור ישיר בין אובדנות לחרם, אך מרגיש שכל משבר חיים, ובוודאי כזה שמשאיר את המתמודד בודד, עלול להוות גורם סיכון לאובדנות. "חרם בגיל הילדות הוא משבר חיים חריף, כי קבוצת הילדים באותו גיל היא קבוצת הייחוס שלי, ואם הם שווים לי והם דוחים אותי – זה מערער את מי שאני". ולדימיר חודיינטוב מנוף-הגליל היה

עוד לא קיבלה את תוצאות הבדיקה. בסוף אוקטובר האחרון גם ולדימיר חודיינטוב ז"ל, נער כבן 14 מנוף-הגליל, קפץ ממרפסת ביתו. הוא היה תלמיד כיתה ח', שלדברי בני משפחתו סבל מהצקות. יש מקרים נוספים של נערים ונערות ששמו קץ לחייהם בעקבות מצבם החברתי, אבל לא תמיד המשפחות האבלות מעוניינות לשתף בסיבה לאובדנות יקיריהן. המשפחות שכן הסכימו לדבר עימנו סיפרו שההתאבדות תפסה אותן במפתיע – אבל על החרם ולפחות על חלק מהקשיים החברתיים הן ידעו, וחלקן ניסו לפעול ולצלצל בפעמוני האזהרה. רק שלא היה מי שישמע אותן, עד שהיה מאוחר מדי. ולפעמים, הן מספרות, החרם מצד הילדים והאטימות של המערכת נמשכו גם הרבה אחרי.

אין לאף גורם נתונים רשמיים כמה בני נוער התאבדו על רקע חרם, בריונות או קשיים חברתיים, אבל יש נתונים שמצביעים על עלייה חדה באובדנות בגילאים הללו. מרכז שניידר לרפואת ילדים דיווח, למשל, כי בין השנים 2023 ל-2025 חל זינוק של 60 אחוז במספר הילדים ובני הנוער המגיעים למיון על רקע מצוקה נפשית וסיכון אובדני. בשנת 2025 לברה הגיעו למרכז 930 פונים, מהם 88 הוגדרו כסיכון מיידי ונוקפו להשגחה ולטיפול דחוף. אפשר להניח כי חלק בלתי מבוטל מהם סבל גם מחרם, מבריונות או ממצוקה חברתית אחרת.

היא לא הייתה מבודדת. בזמן אמת, לא ידעת מה קורה? "מילנה הייתה מאוד עצמאית ואהבה לפתור לבד דברים. היא הייתה מתקשרת אליי לפעמים ואומרת 'אני צריכה עזרה', אבל אז הייתה מתקשרת שוב ואומרת 'הכל בסדר, זה נפתר'". ביולי 2025 מילנה סיפרה לאמא שהיא יוצאת לפגוש את חברתה בעיר. "זו הייתה הפעם הראשונה שהיא עלתה איתה על גג בניין היקב הישן בראשון-לציון", נזכרת האם. שוטרים הורידו אותן והשיבו אותן הביתה. אחרי האירוע הזה, מילנה אושפזה בבית חולים פסיכיאטרי.

באותו סוף שבוע, מילנה שוחררה ואלינה לקחה אותה ללונה פארק. "דיברנו הרבה, היא ביקשה שאעלה איתה על כל מיני מתקנים". דבר לא העיד על מה שעומד להתרחש יום לאחר מכן. למחרת ביקשה אלינה מבתה שלא תתרחק ממנה, אך מילנה אמרה שהיא רוצה לפגוש חברים – וברחה מהבית. אלינה התקשרה למשטרה ודיווחה כי בתה נעדרת. כעבור שעותיים היא קיבלה שיחה ממד"א: מילנה וקמילה קפצו מגג בניין. אלינה מפנה אצבע מאשימה בין היתר גם כלפי בית הספר. "לא היה מענה כמו שצריך. ילדים בודקים גבולות, ובמקום לתת ליווי הם פשוט היו משעים את הילדה. ילדים היום מפחדים ללכת לבית הספר – הם צריכים מקום שבו ירגישו בטוחים". לאחרונה פורסם כי משרד הבריאות החל לתחקר את מקרה המוות של מילנה. אלינה

הדגלים האדומים שנל הורה חייב להכיר

ד"ר שירי דניאלס, מנהלת
מקצועית בעמותת ער"ן, מסמנת עשרה
סימני מצוקה אצל ילדים ומתבגרים
בעקבות חרם ו/או בריונות

1. שינוי חד במצב הרוח: עצב, כעס, דריכות ואי־שקט או הסתגרות והתבודדות שלא היו אופייניים בעבר.

2. היעדרויות מבית הספר ומפעילויות בחוגים או בצופים: בקשות תכופות להישאר בבית או להשתחרר מוקדם, ריבוי דיווחים על כאבי בטן או ראש לצורך הימנעות.

3. ירידה בהישגים: ציונים נמוכים, קושי להתרכז או הימנעות מהכנת שיעורים.

4. דלדול במכשירים חברתיים: היעדר הזמנות ליציאות ומסיבות. דיווח שמתקבל כי הילד לבד בהפסקות. ניתוק קשרים עם חברים.

5. התנהגויות לא אופייניות סביב רשתות חברתיות: בהלה מהתראות, מחיקת הודעות, הסתרת הטלפון, סגירת אפליקציות, שינוי סיסמאות או יצירת חשבונות חדשים.

6. אמירות המצביעות על פגיעה בערך העצמי: "אף אחד לא אוהב אותי", "אני לא שווה", הססנות וחוסר ביטחון.

7. סימנים גופניים ושינויים בתפקוד: הפרעות שינה (קושי להירדם / סיוטים), שינוי בתיאבון, עייפות, תלונות בריאותיות חוזרות ללא ממצא רפואי, עצבנות מוגברת.

8. שינוי בהתנהגות בבית: התפרצויות, רגישות יתר לביקורת, הימנעות משיחות, "פתיל קצר" או לחלופין אדישות לא אופיינית.

9. אמירות מדאגות או רמזים המבטאים ייאוש וחוסר אונים: דיבור על חוסר תקווה ("אין לי כוח יותר"), רצון להיעלם או אזכורים של פגיעה עצמית מחייבים התייחסות מיידית ופנייה לעזרה.

10. כשמזהים את הסימנים פועלים ברגישות רבה: מנהלים שיחה שקטה ורגועה ונמנעים מחקירה, "שמתי לב שקשה לך לאחרונה, אני איתך". חשוב להאמין לילד ולתת תוקף לרגשותיו מבלי להקטין את הכאב או לבקר. ובכל מקרה, לא להסס לפנות לייעוץ או לעזרה.

ניתן לפנות לער"ן בטלפון למוקד 1201 (לערבית הקישו 7), בווטסאפ למספר 052-8451201 או דרך אתר האינטרנט eran.org.il בצ'אט, מייל ופורומים. למתמודדים עם חרם ולהוריהם ניתן לפנות לעמותת "כנפי דרור" בימים ראשון-חמישי בשעות 14:00-20:00
בטלפון 074-7117700

ולדימיר חודיינטוב ז"ל, בן 14 במוותו. "עם כל הכבוד לשיעורי תנ"ך ותמתטיקה - תחנכו את הילדים, תחנכו אותם באמת"

אלבינה, דודתו של ולדימיר ז"ל: "זה התחיל מאלימות מילולית של כמה בנות, בעיקר סביב השם שלו, אבל מהר מאוד הפך לאלימות פיזית. הן היו סוטרות לו ושמות לו רגליים, כל פעם משהו אחר, ואז גם הבנים התחילו להצטרף לזה. והם היו צוחקים עליו. הוא היה לבד. רק כשחבר של ולדימיר סיפר לאמו, אולגה, על אחד ממקרי הבריונות, היא שאלה את ולדימיר - ואז הוא סיפר לה. "אולגה הלכה לבית הספר, אבל בגלל פערי השפה, הרגישה שלא לקחו אותה ברצינות. כשוולדימיר סיפר שיש ילדות שלועגות לשם שלו ולזה שהוא רוסי, היא ניסתה שוב".

ומה אמרו לה?

"הכל בסדר, אין שום דבר. גם באסיפת ההורים היא ניסתה לדבר, אבל הם העלימו עין, ולא הודו בכלל שזה קורה". המשפחה טוענת כי גם לאחר מותו של ולדימיר בית הספר לא לקח אחריות. "אמרו שהוא התאבד בגלל משחק מחשב", אומרת דודתו. הנידוי, היא מספרת, נמשך. "הגיעו תלמידים מבית הספר שעשו לייב בטיקטוק מהלווייה. ילדים אחרים צילמו מסך, הפיצו את זה בבית הספר, צחקו עליו ואמרו שהוא ילד לא בסדר כי הוא עשה את זה לעצמו".

בתחילת דצמבר נערך דיון בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, בראשות ח"כ גלעד קריב, שעסק במצוקה הרגשית של ילדי עולים חדשים. אולגה, אמו של ולדימיר, העידה שם: "ילדים הכו אותי, החרמו אותי ואסרו על ילדים להיפגש איתו. הבן שלי ספג קללות ומכות פיזיות. לאורך כל הדרך אנשי המקצוע בחטיבה לא התערבו".

אולגה תיארה כיצד ניסתה שוב ושוב לעורר את הצוות החינוכי. "פניתי למחנך החורשים נקפו, ולא הרבה התקדם. בדצמבר האחרון הוועדה לזכויות הילד בכנסת התכנסה לדיון חירום שעסק במניעת תופעת החרם וההתאבדות בקרב ילדים ובני נוער. ספוילר: שוב לא יצא משם הרבה. ראש הוועדה, ח"כ קטי שטרית, אמרה לנו כי "צריך להציב בבית הספר אדם שהוא פסיכולוג שיטפל ויהיה שם יום־יום. אפשר לקחת את כל הפסיכולוגים, להעביר להם הכשרה בתואר הראשון - מישהו שיטפל בתכלס בילדים בבית הספר".

אלא שהפתרון שמציעה ח"כ שטרית הוא פשוט לא ריאלי. "זה לא יקרה", פוסק ד"ר טל, "במדינת ישראל שאחרי 7 באוקטובר, אין ולא יהיו מספיק מטפלים לשים בכל בית ספר". אז מה כן? אנחנו זקוקים לשומרי סף: לקחת את

בן 14 במוותו. ולדימיר עלה מרוסיה יחד עם הוריו ושני אחיו הקטנים לפני כשלוש שנים. בני משפחתו מספרים שבבית הספר היסודי נקלט היטב ואף היו לו חברים, אך עם המעבר לחטיבת הביניים הפך למטרה קבועה לבריונות. לדבריהם, ניסיונות ההורים להתריע ולבקש עזרה לא שינו את המציאות.

"ולדימיר היה ילד כל כך שקט וטוב, לא מופרע, אף פעם לא נכנס למריבות", נזכרת דודתו, אלבינה מוסרי. "הוא היה נורא בוגר וחכם - ילד מדהים, באמת". לדבריה, ההתעללות החלה עם העלייה לכיתה ז'. "זה התחיל מאלימות מילולית של כמה בנות, בעיקר סביב השם שלו, אבל מהר מאוד הפך לאלימות פיזית. הן היו סוטרות לו ושמות לו רגליים, כל פעם משהו אחר, ואז גם הבנים התחילו להצטרף לזה, והם היו צוחקים עליו. הוא היה לבד. רק כשחבר של ולדימיר סיפר לאמו, אולגה, על אחד ממקרי הבריונות, היא שאלה את ולדימיר - ואז הוא סיפר לה.

"אולגה הלכה לבית הספר, אבל בגלל פערי השפה, הרגישה שלא לקחו אותה ברצינות. כשוולדימיר סיפר שיש ילדות שלועגות לשם שלו ולזה שהוא רוסי, היא ניסתה שוב".

ומה אמרו לה?
"הכל בסדר, אין שום דבר. גם באסיפת ההורים היא ניסתה לדבר, אבל הם העלימו עין, ולא הודו בכלל שזה קורה". המשפחה טוענת כי גם לאחר מותו של ולדימיר בית הספר לא לקח אחריות. "אמרו שהוא התאבד בגלל משחק מחשב", אומרת דודתו. הנידוי, היא מספרת, נמשך. "הגיעו תלמידים מבית הספר שעשו לייב בטיקטוק מהלווייה. ילדים אחרים צילמו מסך, הפיצו את זה בבית הספר, צחקו עליו ואמרו שהוא ילד לא בסדר כי הוא עשה את זה לעצמו".

בתחילת דצמבר נערך דיון בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, בראשות ח"כ גלעד קריב, שעסק במצוקה הרגשית של ילדי עולים חדשים. אולגה, אמו של ולדימיר, העידה שם: "ילדים הכו אותי, החרמו אותי ואסרו על ילדים להיפגש איתו. הבן שלי ספג קללות ומכות פיזיות. לאורך כל הדרך אנשי המקצוע בחטיבה לא התערבו".

איר הדס ז"ל, בן 16 במוותו. לא סבל מחרם, אבל אמו מזהירה: "אם זה קרה לנו - זה יכול לקרות בכל משפחה"

צילומים: מהאלבום המשפחתי

מילנה ואמה אלינה. במקום לתת ליווי הם פשוט היו משעים את הילדה

אלינה, אמה של מילנה ז"ל: "לא ידעתי הרבה ממה שהיא עוברת, אז אני אוספת מידע מכל מיני מקומות. אחת החברות סיפרה לי שהיו מקללים אותה ברחוב. הייתה ילדה שהרביצה לה וירקה עליה ואפילו ניסתה לחנוק אותה. ילדה אחרת קיללה אותה וזרקה עליה חפצים"

ד"ר אילן טל

לה חברים, אבל משנה לשנה זה הירדרר. הילדים עשו קבוצת ווטסאפ והיו צוחקים עליה. אני לא יכולה להגיד את המילים (שנאמרו בקבוצה). הנשמה נשרפת לי, אלה היו מילים קשות ביותר."

החלום של ארווה היה שתהיה לה חברה אחת שעזימה תוכל ללכת לקריון. "עד יום מותה החלום הזה לא התממש", אומרת צמרת. "היו שתי בנות שהיו אומרות 'בואי נלך לקריון', והיא הייתה מתלהבת, מתלבשת, ואז מחכה להן עד שהבינה שהן מבריות לה."

"שוב ושוב היו צוחקים עליה, 'מגעי' לה, 'מכוערת', היא הייתה בורחת מהכיתה מהצרחות, וכל יום היו מתקשרים שאבוא לאסוף אותה. בכיתה ז' החלטתי שהיא תישאר ללמוד בבית."

צמרת שלחה את בתה לאבחון פסיכודיאגנוסטי, שתוצאותיו הגיעו יום לאחר מותה. רק אז התברר שבתה הייתה על הרצף האוטיסטי בתפקוד גבוה, דבר שה' סביר בדיעבד את ההתפרצויות הרבות. "עכשיו אני מבינה את הילדה, היא לא ידעה להתמודד, הייתה צועקת ובורחת", היא אומרת בתסכול.

גם צמרת חשה כי הנידוי לא פסק לאחר מות בתה. "אף ילד מבית הספר לא הגיע ללוויה ולשבעה. כלום. אוויר. מהסגל הגיעו לחמש דקות - רק כדי לומר 'היא לא נפטרה עקב חרם'. במהלך השבעה הגיע מבקר המדינה מתניהו אנגלמן לבית המשפחה

לניחום אבליים, ולאחר הביקור שלח מכתב לשר החינוך יואב קיש ובו התייחס לצורך להקים צוות בדיקה למקרה. כמעט שנה חלפה מאז, וצמרת עד היום לא קיבלה את תוצאות צוות הבדיקה סביב מוות של בתה. "משרד החינוך עשה הכל כדי לכסתח את המוות של ארווה", טוען עו"ד גיל איכבום, פרקליטה של צמרת. "המשרד כל הזמן נתן לצמרת תחושה שארווה התאבדה כי היו לה בעיות נפשיות, וזה פשוט לא נכון. איפה לקיחת האחריות של משרד החינוך?" המשפחה מתעדת להגיש בקרוב תביעה כנגד משרד החינוך.

× × ×

ליאור ישראלי, מנהל בית הספר ומחבר הספר "אולי יום אחד" על נער

שחווה חרם ובריונות, אומר שגם לתחושתו תופעת החרם הולכת ומתגברת בזמן האחרון. לדבריו, חלק מהסיבות לא קשורות ישירות לבית הספר, "אלא לחיים ההישרדותיים פה בארץ - קורונה, מל"חמה וקריסה כלכלית של הורים רבים. ואם אני בהישרדות, אז יש לי פחות זמן או כוח להחך את הילדים. אם מוסיפים לזה את החשיפה להתנהגויות מסוימות ברשתות החברתיות, הכל יחד מוביל אותנו לכך שאנחנו מייצרים בני אדם נטולי מיומנויות חברתיות. מערכת החינוך לא יכולה להחזיק את זה."

אז מה המחנך יכול לעשות? "כאיש חינוך אתה המטפל בילדים ומי

אורית רו

זהו דרך אותו אקט. והוא עצמו אף פעם לא דיבר על זה - רק על לעזור. הוא בנה לעצמו עולם של לספוג ולא להראות. כנראה שהוא לא רצה לדבר על זה עד שזה הגיע לנקודת רתיחה. כנראה שאין בזה חוקים: אם זה קרה לנו - זה יכול לקרות בכל משפחה. הוא היה ילד רגיש שהגיע לנקודת שבירה, ואנחנו נחיה עד סוף ימינו עם חוסר הוודאות."

אלא שבינתיים, במשרד החינוך, טוענים שהם דווקא עושים רבות כדי להיאבק בחרמות. "יש לנו תוכניות רבות שעוסקות בחיייה חברתית וחרם", אומרת מנהלת אגף שפ"י (השירות הפסיכולוגי הייעוצי) במשרד עינב לוק. "יש תוכנית כישורי חיים חדשה שבמסגרתה מועברים שיעורים ייעודיים בהתאם לגיל. בנוסף, בשנה שעברה השקנו את מוקד 'קול לכולם', מוקד טלפוני למניעת חרמות, שמספק מענה לתלמידים ולהורים. יש לנו אלפי פסיכולוגים ו-200 מדריכים מומחים שהוכשרו לנושא. האירועים שנחשפנו אליהם לאחרונה מחייבים אמירה ברורה נגד התופעה", היא מבהירה. "אנחנו מגבירים את הנגשת המוקד, את פעילות צוותי ההתערבות ואת נוכחות צוותי המקצוע."

אז אם יש קו עם מענה וכל כך הרבה מומחים שהוכשרו לנושא - איך זה שההורים שעזימה שוחחנו חשו שאין להם כתובת? "למערכת אין את המשאבים או הכוחות לטפל בפגיעה, ולילד שעובר חרם אין כתובת לפנות אליה", אומרת אורית רו, מנכ"לית ומייסדת עמותת

צילומים: סיני קורן, דנה בר סימן טוב, מהאלבום התשפ"ח

"כנפי דרוור", שפועלת נגד חרם והדרה חברתית. "על סדר יומה של המחנכת יש עוד המון בעיות פרט לילד שעובר חרם. רוב הפעמים המורה עומדת מול הכיתה ולא רואה את הפגיעה שהילד מדווח עליה. הפגיעה מתרחשת באזורים האפורים - בווטסאפים, אחרי הצהריים, בהפסקות."

"להורים שפונים למורה או למנהלת עושים לא פעם גולייטינג: הם נתפסים כהיסטריים ואובססיביים. המורה נמצאת במקום של התגוננות, במקום לחשוב כיצד ניתן לעזור לילד, היא מצדיקה את ההתנהגות שלה ושל הכיתה. כך נוצר שיח שהוא לא מוכוון פתרון אלא מנציח את הבעיה."

"וזה לא נגמר", נאנחת מוסרי, רודתו של ולדימיר. "רק בחודש שעבר עוד ילד התאבד. זו תופעה מזועזעת שחייבים לעצור. עם כל הכבוד לשיעורי תנ"ך ומתמטיקה - תחנכו את הילדים, תחנכו אותם באמת."

לצמרת, אמה של ארווה, יש רעיונות קונקרטיים להורים. "כשהילד חוזר הביתה, תשאלו מה קורה, תבדקו לו את הטלפון. ארווה ידעה להסתיר את ההודעות המשפילות שקיבלה, כדי לשמור עליי שלא אפגע. לכן אני אומרת להורים: תבדקו. תגיעו במפתיע לבית הספר, תראו אם הילד שלכם יושב בצד או משחק עם חברים."

על מי את כועסת?

"בעיקר על עצמי, שנתתי אמון באנשים הלא-נכונים. אני האמנתי במשרד החינוך, במנהלת, במורה, במפקחת, בסייעת. אני לא כועסת על הילדים, אבל אני מאחלת לכל ילד וילד שעשה עליה חרם שאלוהים ייתן לו אור, ושיבין את הטעויות שעשה. שכשהם מניחים את הראש בלילה על הכרית, יידעו שבגללם ילדה מתה." x

משרד החינוך: "אירועים טרגיים שנולדו על ידי הגורמים המקצועיים" של ידי הגורמים המקצועיים

ממשרד החינוך נמסר בתגובה: "מדובר באירועים טרגיים וכואבים, שכל אחד מהם נבחן ונלמד לעומק על ידי הגורמים המקצועיים. מטעמי צנעת הפרט וכבודן של המשפחות, לא ניתן להתייחס למקרים פרטניים בהקשר התקשורתי. חשוב להבהיר כי אובדנות בקרב בני נוער היא תופעה מורכבת, הנובעת לרוב מהצטברות של גורמי סיכון ומצוקה נפשית, ולא מגורם בודד."

"בריונות, הדרה חברתית וחרם על כל צורותיהם הם תופעות חמורות המטופלות במערכת החינוך הן במישור המניעתי והן במענה לאירועים חריגים. לצד זאת, חשוב להקפיד על שיח ציבורי אחראי וזהיר, ולהימנע מייצירת חיבורים בין תופעת החרם לבין אובדנות, תוך שמירה על מסר ברור של פנייה לעזרה ואיתור מצוקה בזמן."

"במסגרת זו פועל במשרד החינוך מוקד 'קול לכולם' (6312*) - מוקד ייעודי לפניות תלמידים והורים בנושאי החיייה חברתית וחרם, כחלק ממערך רחב של ליווי, ייעוץ והתערבות. בהנחיית שר החינוך הוקם צוות בין-משרדי לגיבוש התייחסות מערכתית רחבה לתופעה, לחיזוק הרצף הטיפולי ולשיפור היכולת לאתר ולטפל במצוקה בזמן אמת."